

Tartu Ülikooli raamatukogu eesti- ja võõrkeelsete (ladina tähestikus) dissertatsioonide tähestikkataloog (kirjandus ilmunud kuni 1988)

Pass kataloogile nr 25¹

I. Kataloogi ülesanne ja tähtsus

Eesti- ja võõrkeelsete (ladina tähestikus) dissertatsioonide tähestikuline sedelkataloog võimaldab autorite järgi leida peamiselt dissertatsioonide kogus asuvaid, enne 1989. aastat ilmunud eesti- ja võõrkeelseid (ladina tähestikus) dissertatsioone, teese ja separeate. Kataloog on nii lugejakataloogi kui ka peakataloogi (generaalkataloogi) ülesannetes. Kataloogi juurde kuuluvas kahes lisakabis sisalduvad kirjed kajastavad 1920.-1940. aastatel Tartu ülikoolis kaitstud magistritöid, nii autorite kui teaduskondade järgi. Praeguseks ajaks on kataloogil juba ka suur ajalooline väärtus – see sisaldab unikaalset informatsiooni Tartu ülikooli teadustöö ja rahvusvaheliste teadussidemete, samuti raamatukogundusajaloo kohta alates 19. sajandi algusest. Kuna kataloog baseerub ligi kahe sajandi pikkusel vahetustegevusel, siis annab see üsna hea ülevaate ka Tartu ülikooli omaaegsest positsioonist rahvusvahelises teadus-, haridus- ja kultuurielus.

II. Kataloogi asukoht

Kataloog asub kaart- ja sedelkataloogide ruumis. Kataloog on ka digiteeritud ning leitav TÜ raamatukogu digiteeritud kataloogide kogus „EMIL - digiteeritud kataloogid“.

III. Kataloogi suurus

Kataloogi suurusena on 1174 karpi sedeleid, mis on paigutatud 15 riiulile (igal riiulil 5 laudit). 1988. aastal ilmunud „TRÜ Teadusliku Raamatukogu kataloogisüsteemi juhis“ on kataloogi suurusena fikseeritud 355000 sedelit.

Kataloogi juurde kuulub lisaks ka 2 karpi Tartu ülikoolis 1920.-1940. aastatel kaitstud magistritööde kirjeid:

- 1) Tartu Ülikooli magistritööd tähestikuliselt (1 karbis, dubleerib dissertatsioonide tähestikkataloogi).
- 2) Tartu Ülikooli magistritööd teaduskonniti – filosoofiateaduskond, õigusteaduskond, arstiteaduskond, põllumajandusteaduskond, matemaatika-loodusteaduskond (1 karbis, dubleerib dissertatsioonide tähestikkataloogi).

IV. Kataloogi sisu

1. Kirjanduse laadi järgi: dissertatsioonid, teesid, separeadid, teadusliku sisuga (kõitmata) brošüürid.
2. Keele järgi: peamiselt saksa-, prantsuse-, ladina-, inglise- ja eestikeelsed, aga esineb ka trükiseid muudes keeltes, milleles kasutusel ladina tähestik.
3. Ilmumiskoha järgi: olenemata ilmumiskohast.
4. Ilmumisaasta järgi: kuni 1988. aastani (incl.).
5. Kogude järgi: põhiliselt dissertatsioonide kogus olevad dissertatsioonid, teesid ja separeadid, osad väljaanded asuvad siiski ka muudes kogudes, peamiselt Estica ja haruldaste raamatute kogus.
6. Lisaks peegelduvad kataloogis ka mitmesugused teadusliku sisuga (kõitmata) brošüürid jmt materjalid.

---

¹TRÜ Teadusliku Raamatukogu kataloogisüsteemi juht. Tartu, 1988

7. Lisaks kuulub kataloogi juurde 2 karpi Tartu ülikoolis 1920.-1940. aastatel kaitstud magistr tööde kirjeid (alfabeetiliselt ja teaduskonniti).

V. Kirje

Vormiliselt

on kirjed koostatud 18x11 cm suurustele sedelitele. Kirjed kataloogis on väga eriilmelised - selle põhjuseks on kataloogi umbes 150 aastane ajalugu, mille jooksul kehtisid erinevad reeglid ja koostamisega tegelesid erineva ettevalmistusega ja oskustega töötajad. 19. sajandi, eriti selle esimese poole kirjed on peamiselt kirjutatud käsitsi, musta tindiga, kalligraafilise, kuid mõnikord ka raskestiloetava käekirjaga. Hiljem on kataloogis kasutatud ka trükitud kirjete väljalõikeid, mis saadi 1880. aastatel Saksamaal ja Prantsusmaal ilmuma hakanud spetsiaalsetest aastabibliograafiatest, kus kirjed olidki trükitud vaid lehe ühele poolele, mõeldud väljalõikamiseks ja sedelile või kaardile kleepimiseks. 20. sajandil koostatud kirjed on kirjutatud musta või sinise tindiga, aga trükitud ka kirjutusmasinal, samuti on kasutatud sedelitele kleebitavaid väljalõikeid.

Sedeli ülaosa keskel on järjenumbriline *kohaviit*, selleks on dissertatsioonide kogu järjenumbr, mille järgi on väljaanne dissertatsioonide kogust ka leitav (näit: 35788). Mõnikord esineb siiski ka teisi kohaviitasid (näit.: V 1926:1895 ; KHO F. 39 s. 1011 ; Est. A-12588 ; Mrg. 6351). Sellisel juhul on trükis paigutatud raamatute fondi ja saanud vastava kogu kohaviida. Tartu ülikoolis kaitstud dissertatsioonide kohaviida ees või kohal on lisaks tempel või mäрге Diss. Tart..

Kohaviida all on *autori perekonnanimi koos eesnime(de)ga* või lühendatud eesnime(de) vormi(de)ga või eesnime(de) esitähedega (näit.: Lichotius, Jo. Christ.; Lidth de Jeude (Th. W. von)). Lisaks on kirjesse kantud *põhipealkiri*, mõnikord ka *pealkirja täiendandmed* (on näidatud, millisel teadusalal kraadi on taotletud), ilmumiskoht ja -aasta ning formaat kraadides (4° ; 8°).

Osadel kirjetel on vasakul allääres ka *inventarinumber* (näit: D/327188), osadel on sedeli alläärde rooma numbritega kirjutatud tollasele liigitussüsteemile vastav osakonna number.

Sisuliselt

on kirjed kataloogis erineva informatiivsusega. 1840-ndatel aastatel, kui alustati akadeemiliste väljaannete kataloogimist, siis ei kasutatud kindlaid kirje koostamise reegleid, aluseks võeti väljaande tiitelleht, millelt andmed sedelile kanti. 19. sajandi, eriti sajandi esimese poole kirjed on lakoonilised, koosnedes enamasti vaid autori nimest, pealkirjast, pealkirja täiendandmetest (näidati ära, millisel teadusalal kraadi taotleti), ilmumiskohast (tihti lühendatud kujul), aastast ja kraadides (4° ; 8°) märgitud formaadist. Märkusena oli ka kirjas, kui tegemist oli dissertatsiooni kokkuvõttega ehk teesidega (Ausz.(ug) aus der Diss.). Trükitud väljalõigete kirjed on põhjalikumad - need sisaldasid tihti lisaks lühiinfot ka autori kohta (näit.: Lichte, C(arl), appr. Arzt: Aus d. Med Univ.-Klinik zu Marburg), infot ka kirjastuse, paginatsiooni, illustratsioonide ja ka väljaande kohta, millest konkreetne äratrükk pärit on (näit.: Marburg, Med. Diss v. 16. Febr. 1909). Pärast Teist maailmasõda TÜ raamatukogu neid trükitud nimestikke enam ei saanud, kirjed sedelitele koostati siis ainult ise.

VI. Kataloogi ülesehitus

Kataloogis on sedelid järjestatud alfabeetiliselt, autorinimede järgi. Esineb ka ilma autorita kirjeid, sellisel juhul on vastavalt kataloogis kasutatavatele nn preisi reeglitele esimeseks järjestussõnaks esimene nimisõna nimetavas käändes, tihti on see ka alla joonitud (näit.: De liberorum cum parentibus similitudene.). Kataloogi sisaldab põhi- ja viitesedeleid, viimased viitavad autori enamkasutatavale nimevormile (näit.: Garšnek, Helene v. Ignatjev-Garšnek,

Helene). Samuti on viitesedelid isikute kohta, keda antud väljaandes käsitletakse (näit: Dionysius Halicarnassensis v. Fischer, Endre. Dionysius ...). Sedelite järjestuses on kasutatud nn preisi järjestusreegleid (need on leitavad kataloogide ruumis, samuti digiteeritud kataloogide juures).

Kasutatud on järgmist ladina tähestikku: a,b,c,d,e,f,g,h,i,j,k,l,m,n,o,p,q,r,s,t,u,v,w,x,y,z,ō, kusjuures ā=aa, ø=o, č=c, š=s, ß=ss, j=i, ž=z, ä=ae, ö=oe, ü=ue.

VII. Kataloogi vormistus

Sedelid:

Kataloog koosneb enamasti 18x11 cm suurustest lahtistest sedelitest. Tegelikuses see sedelite mõõt mõnevõrra varieerub. Sedelid on paigutatud spetsiaalselt valmistatud liikuva esikaanega raamatukujulistesse, tugevast papist karpidesse.

Karbid:

Karpide mõõdud on: 22 cm (kõrgus) x 14,5 cm (laius) x 6 cm (sügavus). Karbid on riiulitesse paigutatud püstasendis, kusjuures sedelite väljalangemist takistab karbi allservas olev kinnine eessein. Karbi ülaserv on tolmu kaitseks kaetud liikuva plaadiga. Praeguseks ajaks on osadel karpidel see liikuv ülaplaat kadunud. Osade karpide tagakaane sisepinnale on paigutatud pael (23x1,5 cm), mis hõlbustab sedelite väljavõtmist karbist. Kuna karbid on vanad, siis on need praegu osaliselt lagunened ja kehvas seisus. Ilmselt tingituna asjaolust, et kataloogi maht ajas kasvas, võeti kasutusele ka kunagiste muude vanade kataloogide karpe. Seetõttu on ka karpide välisilme erinev.

Karpide märgistus:

Karpide seljal olev kiri esineb kolmel erineval kujul. Esialgne karbi kujundus ja ilmselt ka karbid ise pärinevad akadeemiliste trükiste kogu ja selle kataloogi loomise algusajast. Nende karpide selgade keskosas on sissepressitud kuldne kiri „Samml. kleiner akad. Schriften“. Osade karpide selgade keskosas on kuldne kiri „Väitekirjade kataloog“ ja osadel venekeelne kiri „Каталогъ иностранныхъ книгъ Б.И.Ю.У.“. Karbi seljaosa alläärde on kleebitud valgest paberist sildid (4,2x5,6 cm), mille ülemisel real on karbi number ja selle all autorite perekonnanimed või nende algusosad, millega algab esimene sedel karbis ja sidekriipsu järel karbis asuva viimase sedeli autori perekonnanimi või selle algusosa (näit.: 882 Rieder – Rier). Nende etikettide järgi saab orienteeruda, milliste autorite töid karpidest otsida. Sedelid asuvad 1174 karbis, mis on paigutatud 15 riiulile.

Kataloogisildid:

Kataloogi juurde kuulub ka 2 kataloogisilti: „Eesti- ja võõrkeelsete dissertatsioonide tähestikkataloog (-1988). Ladina tähestik. Alphabetical catalogue of Estonian- and foreign-language dissertations (-1988). Latin script“ ja silt tähestikust, mida kataloogis kasutatakse: „ABCDEF GHIJKLMNOPQRSTUVWXYZŌ ā=aa, ø=o, č=c, š=s, ß=ss, j=i, ž=z, ä=ae, ö=oe, ü=ue“.

VIII. Kataloogi ajalugu

Kataloogi koostamise ja täiendamisega on tegeldud 19. saj keskpaigast kuni 20. saj lõpuni. Ilma suurema-põhjalikuma uurimistöötä saab umbes 150 aasta vanuse kataloogi kohta välja tuua vaid mõningaid arengujooni selle ajaloos:

19. sajandi 1. pool

Kataloogi loomiseks 19. saj keskel lõi eelduse akadeemiliste trükiste kogumine juba Tartu ülikooli ja raamatukogu avamisest alates. Akadeemilisi trükiseid (dissertatsioone, teese, loengukavasid, programme jmt) siis küll komplekteeriti, kuid neid ei kataloogitud.

Dissertatsioonide kogu kujunes peamiselt vahetuse teel saadud trükistest. Raamatukogul kujunesid välja kindlad vahetussuhted välismaa teadusasutustega. Väitekirju ja akadeemilisi trükiseid vahetati kõigi tähtsamate ülikoolide, teaduste akadeemiate, teaduslike seltside ja raamatukogudega. Juba raamatukogu avamise järgselt 1802. aastal saadi Saksamaa ülikoolidest üsna arvukalt väitekirju. Võimalikult täielikult püüti koguda ka Tartu ülikooli väljaandeid. Asjaolu, et Tartu Ülikool liitus 1819. aastal Saksamaa ülikoolide väljaannete vahetusühinguga, tagas Tartu ülikoolile enamiku enne Esimest maailmasõda Saksamaal kaitstud dissertatsioonidest.

19. sajandi keskpaik

TÜ raamatukogu kataloogisüsteemi arengus algas uus etapp – kui senini oli põhitähelepanu koondunud süstemaatilise kataloogi loomisele, mis oma vormilt oli käsikirjaline raamatkataloog, siis nüüd hakati kasutama paindlikku, lahtistel sedelitel tähestikulise kataloogi vormi. Kuigi akadeemilisi trükiseid (dissertatsioone, teese, loengukavu, programme jmt) koguti juba raamatukogu loomisest alates, siis arvele võtma ja kataloogima kakati neid alles 1840. aastate teisel poolel. Akadeemiliste trükiste kogu avati kahes eri kataloogis: dissertatsioonide ja teeside ning akadeemiliste jätkväljaannete, nn akadeemiliste kirjade tähestikulises sedelkataloogis. Erinevate allikate kohaselt loetakse dissertatsioonide kataloogi loomise algusajaks aastaid 1846-1856. Esialgu järjestati antud kataloogis sedelid liikide järgi, liigi piires aga autorite järgi ühisesse ladina alfabeeti. Seetõttu ongi mitteladina alfabeedis (vene, kreeka) autorite nimed sageli translitereeritud ladina tähestikku, samal põhjusel on ilmselt ka osakondade (liikide) numbrid osade sedelite allääres.

1850-ndad

1852. aasta aruandes on märgitud, et raamatukogus oli arvele võetud juba 13500 akadeemilist trükist. Mahukama osa akadeemiliste trükiste kogust moodustasid dissertatsioonid ja teesid. Kataloogimistõid korraldas sel ajal kauaaegne raamatukogutöötaja Emil Anders, kes töötas raamatukogus kuni 1871. Dissertatsioonide ja teeside kataloogimisel rakendati ka ülikooli mittekoosseisulisi töötajaid.

1856. aasta lõpuks oli koostatud 16905 sedelit. Umbes 50 aasta jooksul kogunenud akadeemiliste trükiste, nii dissertatsioonide kui ka jätkväljaannete kataloogimisega jõuti komplekteerimisele järele 1857 aasta aprillis. Sedelid paigutati karpidesse. Akadeemiliste trükiste jaoks moodustati juba siis kaks eri kataloogi: dissertatsioonide ja teeside kataloog ning akadeemiliste jätkväljaannete kataloog (praegu asuvad akadeemilised jätkväljaanded omakorda kahes eri kataloogis: akadeemiliste kirjade kataloogis ja koolikirjade kataloogis).

19. sajandi 2. pool

1880. aastate alguses liitusid akadeemiliste väljaannete vahetusega ka Prantsusmaa, Rootsi, Taani, Helveetsia (Šveits) ja Põhja-Ameerika Ühendriigid. 19. sajandi lõpuks, 1892. aastaks olid Tartu ülikoolil vahetussidemed 222 kõrgkooli või muu teadusasutusega üle maailma. Meie raamatukogu dissertatsioonide fond hakkas kiiresti kasvama. Sellega seoses lisandus keskmiselt 3000-3500 akadeemilist trükist aastas, seega suurenes ka kataloogi maht. Dissertatsioonide kataloogimist hõlbustasid 1880. aastate keskpaiku ilmuma hakanud nii Saksamaa kui ka Prantsusmaa ülikoolides kaitstud dissertatsioonide aastanimestikud (Jahresverzeichnis der an der deutschen Universitäten und Hochschulen erschienenen Schriften. Berlin, 1887-, Catalogue des thèses et écrits académiques. Paris, 1884-), mille paralleelväljaande spetsiaalselt väljalõigeteks mõeldud väikesformaadilised kirjed võimaldasid kataloogi koostada lühema ajakuluga. Selline standardne kirje hõlbustas ka

kirjete dubleerimist süstemaatilisse kataloogi. 1886. aastast asus raamatukogus püsivamalt ametisse Wolfgang Schlüter, kelle vastutusalaks jäi ka kataloogide koostamine.

Kuni 1915

Dissertatsioonid kajastuvad osaliselt ka aastatel 1870-1915 koostatud süstemaatilises kaartkataloogis. Sellest kataloogist ei leia aga õigusteaduse-, loodusteaduse-, anatoomia-, füsioloogia- ja meditsiinalased (III, XI, XII ja XIII liik) dissertatsioone. Sellesisulised lisamärkused on ka kataloogi juurde kuuluva abimaterjali „Schlüssel zum systematischen Katalog der Dorpater Universitäts-Bibliothek“ sisukorra juures.

1913. aastaks oli ülikoolil ja raamatukogul 527 väljaannete vahetuspartnerit, kuid puhkenud sõda katkestas vahetustegevuse hoopis.

1916-1917

1917. aastaks oli raamatukogul 229499 eksemplarist koosnev dissertatsioonide kogu, mis kajastus dissertatsioonide sedelkataloogides.

Esimese maailmasõja tõttu evakueeriti dissertatsioonide sedelkataloogid koos muude ülikooli varadega 1916-1917 aastatel Kesk-Venemaale, Voroneži.

1920-ndad

Pärast Esimese maailmasõja lõppu, 1920. a sügisel toodi koos raamatukogu kogudega Tartusse tagasi ka dissertatsioonide kataloogid. 1921. aasta aprilliks olid need taas töökorras ja kasutamiseks valmis. Jätkati kataloogi täiendamist vastavalt lisanduvatele väljaannetele. 1920. aastal kaitsi esimesed väitekirjad Eesti Vabariigi Tartu Ülikoolis. Jätkus ka rahvusvaheline vahetustegevus. 1921. aastal koostas raamatukogu ulatusliku nimekirja asutustest, kellega tuleks publikatsioone, sealhulgas dissertatsioone vahetada. Sõja tõttu soikunud kontaktide uuendamiseks ja uute vahetuspartnerite leidmiseks raamatukogu initsiatiivil 1924. aastal tehtud vahetusettepanekud panid aluse püsiva vahetuspartnerite võrgu loomisele. 1920. aastast raamatukogu juhatajaks saanud F. Puksoo hindas raamatukogu kataloogide süsteemi ja otsustas jätkata ka dissertatsioonide sedelkataloogide ja akadeemiliste ning koolikirjade kataloogi koostamist.

1930-1940

1930. aastad kujunesid välisvahetuse kõrgperioodiks, selleks ajaks olid raamatukogul välja kujunenud kindlad vahetussuhted välismaiste kõrgkoolide ja teadusasutustega. Vahetuspartnerite võrku iseloomustas lai geograafiline ulatus. Kõrgpunktiks dissertatsioonide saamisel olid aastad 1935-38, mil igal aastal võeti arvele ja kataloogiti üle 6000 eksemplari väitekirju ja teisi akadeemilisi trükiseid.

1945-

Sõjajärgsetel aastatel välisdissertatsioonide kataloogimine töäjõu vähesuse ja prioriteetide muutumise tõttu seiskus.

1950.-1960. aastad

TRÜ dissertatsioone hakati uuesti kataloogima alles 1953. aastal, välisdissertatsioone 1956. aastal. Selle tööga tegeles sel ajal Marta Liblik.

1969-

1969. aastast alates tehti dissertatsioonid lugejatele paremini kättesaadavaks - neid hakati peegeldama ka tähestikulistes kaartkataloogides ja 1951. aastal koostama hakatud süstemaatilises kataloogis.

1989-1998

Nendel aastatel lisati sedelid dissertatsioonide sedelkataloogi ainult enne 1945. aastat ilmunud dissertatsioonide ja separaatide kohta (pärast 1945. a ilmunud ja raamatukokku jõudnud dissertatsioonide kirjed koostati kaartkataloogidesse (generaalkataloogi, süstemaatilise kataloogi ja tähestikulistesse kataloogidesse).

Kataloogi pika ajaloo ja suure mahu tõttu on selle suurimaks puuduseks pidevast tööjõupuudusest tingitud kataloogi ebatäpsus – mittevastavus fondi seisule: esineb kirjeid väljaannete kohta, mida pole enam olemas, ja ka vastupidi – fondis võib olla väljaandeid, millel puudub kataloogis sedel.

Alates 1999. aastast raamatukokku saabunud ka vanemad dissertatsioonid on leitavad ainult elektronkataloogis ESTER.

IX. Kataloogi kajastumine elektronkataloogis ESTER

Dissertatsioonide sedelkataloogis olevad kirjed kajastuvad elektronkataloogis ESTER vaid osaliselt.

Kataloog on ka digiteeritud ja leitav TÜ raamatukogu digiteeritud kataloogide kogus „EMIL – digiteeritud kataloogid“.

X. Kataloogi säilitamisotsus

23.03.2006. aastal toimunud kaart- ja sedelkataloogide säilitamise töögrupi koosolekul otsustati, et kuna kataloogis sisalduv info on e-kataloogist ESTER leitav vaid osaliselt ja kataloog on ühtlasi enne 1969. aastat ilmunud eestikeelsete ja ladina tähestikus võõrkeelsete dissertatsioonide ja separaatide generaalkataloog ning sisaldab ka unikaalset informatsiooni ülikooli teadustöö ja teadussidemete kohta, siis kuulub see kataloog alalisele säilitamisele.

Ajalooliste kogudega raamatukogud on muutumas nii oma kogude kui ka neid avavate kataloogide poolest teadusliku uurimistöö abivahenditest teadusliku uurimise objektideks, teaduse ajaloo allikateks.

XI. Kirjandus:

1. Dubjeva, L. Kogude avamine kataloogides Tartu Ülikooli raamatukogus 19. sajandil ja 20. sajandi algul // Tartu Ülikooli Raamatukogu töid. XI. Tartu, 2000. Lk 184-211.
2. Dubjeva, L. Käsikirjalistest kataloogidest elektronkataloogini: TÜ Ri kogud ja kataloogid // Raamatukogu. 1998/2. Lk 11-13.
3. Dubjeva, L. Traditsiooniliste infootsüsteemide kujunemine Tartu Ülikooli raamatukogus 19. saj-20. saj. algul. Tartu, 1999. Lk 86.
4. Dubjeva, L. TÜ Ri kataloogid 19. sajandil ja 20. sajandi algul // Raamatukogu. 1999/3. Lk 13-17.
5. Liblik, M. Tartu Ülikooli raamatukogu kataloogid // Raamatukogu. 1932/2(4). Lk. 58.
6. Michelson, R. Kuidas Tartus vanasti katalooge tehti // Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu Aastaraamat. 14/2002. Tartu, 2003. Lk 74-110.

7. Michelson, R. Raamatukoguhoidja Wolfgang Schlüter ehk raamatukogust sada aastat tagasi // Tartu Ülikooli raamatukogu aastaraamat 2000. Tartu, 2001. Lk 135-187.
8. Riives, H. Kataloogid ja kirjanduse töötlemine // Raamatukogu töid V, TRÜ Teadusliku Raamatukogu tegevus aastatel 1940-1976. Tartu, 1977. Lk 57-59.
9. Puksoo, F. Tartu Ülikooli Raamatukogu 1920. aastail // Teadusliku raamatukogu töid. I. Lk 40-43.
10. Riives, H. Kataloogimine ja kataloogid // Raamatukogu töid VIII, TÜ Toimetised, 910/1990. Lk 72-74.
11. Sade, T. Dissertatsioonide komplekteerimine // Raamatukogu töid VIII, TÜ Toimetised, 910. Tartu, 1990. Lk 39-46.
12. Tiirmaa, P., Loorits, E. Tartu Ülikooli raamatukogu kataloogisüsteemi kujunemine 1802-1857. a. Raamatukogu ajaloo küsimusi // Teadusliku Raamatukogu 9. teaduskonverents, 16.-17. VI 1982 : ettekannete teesid. Tartu, 1982. Lk 15-19.
13. TRÜ Teadusliku Raamatukogu kataloogisüsteemi juht. Tartu, 1988. Lk 30.

Passi koostaja: Kaja Kruus, detsember 2021